POSTSCRIPTUM POLONISTYCZNE, 2026 • 2 (38)
doi: 10.31261/PS_P.2026.38.18
ISSN 2353-9844

Anna Gawryś-Mazurkiewicz
https://orcid.org/0000-0002-0348-1554
Uniwersytet Śląski w Katowicach
Katowice, Polska

Prescriptum
Między językiem a światem
Droga naukowa Jolanty Tambor w ujęciu czasownikowym

Prescriptum: Between Language and the World
Jolanta Tambor's Scholarly Journey Told Through Verbs

Abstract: The article examines the scholarly career of Jolanta Tambor, a linguist affiliated with the University of Silesia in Katowice, through a series of verbs defining the principal modes of her activity. Rather than offering a chronological inventory of positions and publications, it adopts a problem-centred biographical narrative that foregrounds the relationships between research, teaching, institution-building, and public engagement. The article discusses key areas of Tambor's scholarship: the language of Polish science fiction, phonetics and phonology, the teaching of Polish as a foreign language, the speech of Upper Silesians and their linguistic and ethnic awareness, and, subsequently, the status of Silesian. It also considers her contribution to the internationalisation of education. Particular attention is paid to her role in establishing and developing the School of Polish Language and Culture and the journal "Postscriptum Polonistyczne." The analysis demonstrates that Tambor's work is distinguished by relational agency: her ability to connect disciplines, academic communities, and people, and to translate linguistic reflection into educational, institutional, and public practice. Her scholarship also reveals a shift from describing linguistic systems towards participating in debates concerning the social recognition of languages, communities, and identities. The resulting scholarly biography presents her career as a coherent process of producing knowledge, building institutions, and creating conditions for dialogue among language, culture, and society.

Keywords: Jolanta Tambor, academic biography, teaching Polish as a foreign language, Upper Silesia

Abstrakt: Artykuł przedstawia drogę naukową Jolanty Tambor, językoznawczyni związanej z Uniwersytetem Śląskim w Katowicach, ujmując ją poprzez czasowniki określające główne formy Jej aktywności. Zamiast chronologicznego zestawienia funkcji i publikacji zastosowano problemową narrację biograficzną, która eksponuje relacje między badaniami, dydaktyką, działalnością organizacyjną oraz zaangażowaniem społecznym. Omówiono kolejne obszary dorobku naukowego Tambor: badania nad językiem polskiej fantastyki naukowej, nad fonetyką i fonologią, glottodydaktyką polonistyczną, mową

Górnoślązaków oraz ich świadomością językową i etniczną, a następnie nad statusem śląszczyzny, a także Jej pracę na rzecz umiędzynarodowienia kształcenia. Szczególną uwagę poświęcono współtworzeniu Szkoły Języka i Kultury Polskiej oraz czasopisma „Postscriptum Polonistyczne". Z analizy wynika, że zasadniczą cechą działalności Tambor jest sprawczość relacyjna: zdolność łączenia dyscyplin, środowisk i ludzi oraz przekładania refleksji językoznawczej na praktykę edukacyjną, instytucjonalną i publiczną. Jej dorobek ukazuje zarazem przejście od opisu systemu językowego ku uczestnictwu w debatach o społecznym uznaniu języków, wspólnot i tożsamości. Tak skonstruowany biogram przedstawia przebieg Jej kariery jako spójny proces tworzenia wiedzy, instytucji i warunków dialogu między językiem, kulturą oraz społeczeństwem.

Słowa kluczowe: Jolanta Tambor, biografia naukowa, glottodydaktyka polonistyczna, Górny Śląsk

Łączyć

Pierwsza letnia szkoła języka, literatury i kultury polskiej Uniwersytetu Śląskiego została zorganizowana w sierpniu 1991 roku w Cieszynie. Piętnaście lat później Andrzej Porytko, ukraiński tłumacz i krytyk literacki, a wówczas uczestnik kursu języka polskiego, tak wspominał tamte czasy:

> Na sobotę, 24 sierpnia, w programie była zaplanowana wycieczka do Krakowa, a w ramach wycieczki – wizyta u Stanisława Lema. Chociaż radość z takiego wydarzenia była przygaszona niepewnością naszej sytuacji, byliśmy bardzo wdzięczni organizatorom, zwłaszcza pani Jolancie Tambor, jednej z dyrektorów Szkoły. Wiedzieliśmy, że pan Lem ostatnio rzadko udziela wywiadów, woląc nie „przelewać z pustego w próżne", lecz dla pani Jolanty, wielkiej wielbicielki *science fiction*, której doktorat[1] był poświęcony właśnie tej tematyce, zrobił wyjątek. Drugą przyczyną, jak dowiedzieliśmy się już od samego pisarza, była rzadka możliwość spotkania z wielonarodowym, lecz mówiącym po polsku audytorium (Porytko, 2006: 186).

[1] *Język polskiej prozy fantastyczno-naukowej* (Tambor, 1990). Zob. także: Tambor, 2022a; Tambor, Cudak, 2018; Tambor, Sztuka, 2021.

Do tego wspomnienia Jolanta Tambor w rozmowie opublikowanej w „Gazecie Uniwersyteckiej UŚ" dopowiedziała istotny ciąg dalszy. Lem przywitał słuchaczy kursu na progu swojego domu pytaniem, czy jest wśród nich ktoś z Ukrainy. Kiedy zgłosił się Porytko, pisarz powiedział mu, że wróci już do wolnego kraju – Ukraina bowiem właśnie ogłosiła niepodległość. Mikroczas jednego sierpniowego popołudnia zostaje w ten sposób powiązany z czasem historycznym: kurs językowy stał się przestrzenią osobistego doświadczenia jednego z wydarzeń procesu rozpadu Związku Radzieckiego. Spotkanie to wpłynęło również na ukraińską recepcję twórczości autora *Solaris* – Porytko uzyskał wtedy jego zgodę na przekład *Wysokiego Zamku* (Sztuka, 2021: 12).

Ta scena ma w biografii Jolanty Tambor znaczenie donioślejsze niż ciekawostka. Nie chodzi tylko o prostą kumulację różnych obszarów Jej późniejszej aktywności, lecz także o wyeksponowanie charakterystycznego dla Niej modelu sprawczości: relacyjnej, interdyscyplinarnej i instytucjonalnej. Ten *modus operandi* powraca w Jej karierze wielokrotnie: w łączeniu dyscyplin i ludzi, inicjowaniu dialogu oraz tworzeniu instytucjonalnych warunków, dzięki którym spotkania, takie jak tamto, przynoszą nieoczekiwane rezultaty naukowe, dydaktyczne czy translatorskie. Jako językoznawczyni Jolanta Tambor włącza literaturę w przedmiot swoich zainteresowań badawczych, wyniki badań i refleksję naukową przenosi do życia społecznego i praktyki glottodydaktycznej (zob. Tambor, oprac., 2010), a kurs językowy zamienia w przestrzeń spotkania ludzi, języków, instytucji i różnych praktyk twórczo-intelektualnych.

Nie znaczy to jednak, że w tym wspomnieniu zawiera się gotowy program późniejszej działalności Profesor Tambor. Takie myślenie byłoby uleganiem temu, co Pierre Bourdieu określał mianem „iluzji biograficznej": pokusie takiego porządkowania przeszłych zdarzeń, jakby od początku układały się w spójną, celową historię i nieuchronnie prowadziły do znanego nam zakończenia (Bourdieu, 1986: 69). Nie mamy tu bynajmniej do czynienia z teleologiczną fikcją. Zdolność łączenia dyscyplin, środowisk i ludzi jest faktem: ujawniała i ujawnia się do dziś na każdym etapie Jej działalności. Warto to wyraźnie nazwać również dlatego,

że lektura niniejszego numeru „Postscriptum Polonistycznego" może początkowo wywołać wrażenie niespójności i rozproszenia. Znajdziemy w nim bowiem rozprawy z zakresu językoznawstwa i glottodydaktyki, rozważania nad śląszczyzną i językami mniejszościowymi, studia dotyczące literatury, przekładu, filmu, edukacji multimedialnej i regionalnej, słowem – teksty odzwierciedlające rozległość zainteresowań Jubilatki oraz Jej dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego – dorobku, którym można by bez trudu obdzielić kilka karier akademickich.

Biogram naukowy wymaga starannej selekcji. Nie może być ani przepisanym życiorysem, ani katalogiem pełnionych funkcji, ani też listą artykułów, konferencji i otrzymanych odznaczeń. Anita Całek przekonuje, że o wyborze konkretnego zdarzenia powinny rozstrzygać jego rola i znaczenie, a nie miejsce w chronologii (Całek, 2013: 100). Niniejszy biogram jest podporządkowany podobnej zasadzie – opowieść biograficzna podąża za kolejnymi etapami drogi naukowej Profesor Jolanty Tambor, a jej konstrukcję wyznaczają czasowniki określające najważniejsze rodzaje Jej aktywności: łączyć, nazywać, systematyzować, budować, uczyć, doradzać, mieszkać, chwytać, które pozwalają zmapować trwałe lub powracające kierunki Jej pracy oraz związki między jej poszczególnymi obszarami. Nie są to etykiety, które zamykają lub podsumowują któryś z etapów tej drogi, odwrotnie – działania nakładają się na siebie, biegną spiralnie, zmieniają przedmiot. Przede wszystkim jednak ukazują przejście od tekstu do instytucji, od analizy form językowych do uczestnictwa w żywych sporach o ich społeczne uznanie.

Nazywać

Jolanta Tambor związała całą swoją drogę naukową z Uniwersytetem Śląskim w Katowicach. Pracę na uczelni rozpoczęła w 1982 roku na Wydziale Filologicznym w Zakładzie Językoznawstwa Pragmatycznego Instytutu Języka Polskiego, Zakładzie Socjolingwistyki i Społecznych

Praktyk Komunikowania (od 2011 roku), Instytucie Językoznawstwa Wydziału Humanistycznego. Rozprawa doktorska, obroniona w 1988 roku, dotyczyła języka prozy fantastyczno-naukowej, a opublikowana na jej podstawie książka, wydana w roku 1990, należy do wczesnych polskich monograficznych ujęć literatury science fiction pod kątem lingwistycznym i genologicznym (Tambor, 1990).

Wybór tej problematyki nie był wówczas oczywisty. W owym czasie fantastyka naukowa pozostawała na marginesie refleksji akademickiej i nawet sam Stanisław Lem wciąż jeszcze czekał na potwierdzenie wyjścia z cienia fantastyczno-naukowej niszy w przestrzeń literatury bez zastrzeżeń uważanej za wysoką. Tambor interesowały m.in. znaki językowe wpływające na „specyfikę fantastyczno-naukowej odmiany prozy" oraz elementy językowe służące „budowaniu specyfiki świata przedstawionego fantastyki naukowej" (Tambor, 1990: 5). W centrum tak zarysowanych badań znalazły się zatem mechanizmy wytwarzania świata, który nie istnieje poza tekstem, a który poprzez język zostaje powołany do istnienia, oraz środki językowe pozwalające na jego uwiarygodnienie i upowszechnienie, takie jak: zapożyczenia, neosemantyzacja, neologizmy czy neofrazeologizmy. Lemowskie formacje słowotwórcze Tambor potraktowała nie jako ozdobnik czy dowcip, lecz jako intuicyjne rozpoznanie możliwości polszczyzny: „Skoro są astrolodzy, to oczywiste, że obserwowane na *Solaris* symetriady badać musieli symetriadolodzy, skoro wybudowano kosmodromy, to w świecie Lema powstają transgalaktodromy" (Sztuka, 2021: 13). Nadawanie nazw temu, co nieistniejące, jest możliwe dzięki mechanizmowi zachowującemu oczywiste dla czytelnika ślady dobrze znanej reguły.

Nie chodzi tu jednak wyłącznie o to, by nazwać przedmioty nieistniejące w rzeczywistości pozaliterackiej. W uniwersyteckim wywiadzie poświęconym twórczości Lema Tambor wyjaśniała: „Myślę, że przyjmował zasadę, iż nienazwane nie istnieje". Nazwa nie tylko odnosi się do uprzednio wymyślonego desygnatu, ale powołuje go do istnienia w granicach fikcji: wpisuje go w porządek świata przedstawionego; sprawia, że staje się rozpoznawalny zarówno dla bohaterów, jak i dla

czytelnika. Ujęcie to obejmuje coś więcej niż przypisanie językowi jego magicznej funkcji. Nazwa posiada poznawczą i społeczną moc. To, co otrzymuje nazwę, można zidentyfikować, analizować, poddać refleksji, uczynić przedmiotem nauczania, a czasem prawnie usankcjonować.

W tak zarysowanej perspektywie droga Jolanty Tambor od analizy języka fantastyki naukowej do innych odmian języka: feminatywów, neutratywów czy nazw wspólnot stanowi przedłużenie zainteresowania granicą pomiędzy tym, co utrwalone, a tym, co dopiero zyskuje formę. Współautorski *Inkluzywny narzędziownik stanowisk, funkcji i zawodów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach* (2023) przenosi to zagadnienie na poziom codziennej praktyki instytucjonalnej. Zawiera zarówno „przykłady poprawnych pod względem językowym żeńskich form stanowisk, funkcji i zawodów występujących w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach", jak i wytyczne „w zakresie tworzenia form, które nie wskazują na płeć" (Biłas-Pleszak i in., 2023: 3).

Na przestrzeni lat zmienia się więc przedmiot zainteresowania, lecz stały pozostaje namysł nad językiem jako narzędziem społecznej komunikacji, jego funkcjonowaniem w określonych wspólnotach oraz procesami prowadzącymi do jego uznania.

Systematyzować

Napisany wspólnie z Danutą Ostaszewską, wydany w 2000 roku podręcznik akademicki *Fonetyka i fonologia współczesnego języka polskiego*, znany niemal każdemu adeptowi polonistyki, był wyrazem zainteresowań Jubilatki stanowiących kolejny filar Jej działalności naukowej. W 2007 roku uzupełniła podręcznik zbiorem ćwiczeń. Na szczególną uwagę zasługuje dobór materiału językowego, odsłaniający inne obszary dociekań badawczych – zadania bazują na utworach literackich, wypowiedziach obcokrajowców oraz tekstach reprezentujących regionalne odmiany polszczyzny.

Równolegle refleksja ta zyskiwała w działalności Tambor wymiar praktyczny, ujawniający się już na początku lat 90. w programie edukacyjnym *Głoski polskie* (1993), opracowanym przez zespół, którego kierownikiem był Romuald Cudak. Materiały przeznaczone dla odbiorcy cudzoziemskiego łączyły prezentacje sposobu artykulacji polskich głosek z ćwiczeniami. Przewodnik obejmował również palatogramy oraz materiał wizualny zarejestrowany na kasecie wideo. Fonetyka okazała się zatem punktem styku językoznawstwa i glottodydaktyki polonistycznej. Związek fonetyki z praktyką nauczania został poszerzony w kolejnej pozycji dydaktycznej, zatytułowanej *Śpiewająco po polsku* (2009), przygotowanej razem z Anną Majkiewicz, w której znane polskie piosenki wykorzystywane są jako teksty kultury, materiał leksykalno-gramatyczny, jak również podstawy ćwiczeń fonetycznych.

Do tej koncepcji Tambor powróciła przy publikacji *Głoski polskie. Przewodnik fonetyczny dla cudzoziemców i nauczycieli uczących języka polskiego jako obcego* (2012). Praca ta, przygotowana wraz z Marcinem Maciołkiem i nawiązująca tytułem do wcześniejszego projektu, łączy syntetyczny opis z wyraźnym ukierunkowaniem na konkretnego odbiorcę. Oboje, opierając się na bogatym doświadczeniu praktycznym, wiedzieli, że cudzoziemcy przyswajają system dźwiękowy polszczyzny inaczej niż Polacy – wymaga to od nich nie tylko usłyszenia różnic między dźwiękami oraz rozpoznania ich cech dystynktywnych, lecz także opanowania artykulacji samogłosek, czego rodzimi użytkownicy polszczyzny zwykle nie poddają świadomej refleksji. We *Wstępie* autorzy wyjaśniają:

> (…) sukces komunikacyjny (właściwe zrozumienie) to w znacznej mierze także kwestia poprawnej, starannej wymowy, a nie tylko – jak zwykło się na ogół twierdzić – prawidłowej budowy zdań, właściwej odmiany wyrazów czy doboru odpowiednich środków językowych (Maciołek, Tambor, 2012: 7).

W 2024 roku, znów w tandemie z Maciołkiem, Jubilatka wydała *Głoski śląskie. Z zagadnień fonetyki i fonologii współczesnego języka śląskiego*, tym razem poddając systematycznemu opisowi dźwięki śląszczyzny.

W tej części dorobku ujawnia się napięcie istotne dla całej działalności uczonej: między badaniem i opisem systemu językowego a zainteresowaniem jego użytkownikiem i praktyką mówienia.

Budować

Pierwsza edycja letniej szkoły języka, literatury i kultury polskiej UŚ, przygotowywana bez pewności co do powodzenia przedsięwzięcia, dała początek corocznemu kursowi językowemu, który w niektórych latach gromadził w sierpniu nawet 300 słuchaczy. Od samego początku nie jest to jednak zwykły kurs. Świadczą o tym nie tylko profesjonalnie zorganizowane zajęcia i bogata oferta kulturalna, lecz także spotkania jego uczestników z wybitnymi osobistościami, takimi jak: Stanisław Lem, Stanisław Barańczak, Czesław Miłosz, Josif Brodski, Ewa Lipska, Adam Michnik, i wieloma innymi szanowanymi przedstawicielami nauki i kultury (Tambor, Cudak, red., 2024: 28–30). Nie dziwi zatem, że już w 1993 roku letnia szkoła przeobraziła się w regularną jednostkę uniwersytecką. Początkowo zachowała dotychczasową nazwę, do momentu, aż przestała odpowiadać rozrastającej się działalności instytucji: „Nazwa »Letnia Szkoła« i dotychczasowy Statut zaczęły uwierać jak zbyt ciasny gorset i krępować" (Tambor, Cudak, red., 2024: 11). W 1996 roku przyjęła więc nazwę Szkoła Języka i Kultury Polskiej UŚ. Jolanta Tambor pozostaje z nią nierozerwalnie związana od początku jej działalności – najpierw jako jej współzałożycielka i wicedyrektorka u boku Romualda Cudaka, a od 2006 roku jako jej dyrektorka.

Lata 90. upływały więc pod znakiem nowych możliwości i budowania. Był to czas, w którym tandem Cudak–Tambor tworzył od podstaw instytucję cieszącą się do dziś uznaniem i uchodzącą za wiodący ośrodek glottodydaktyczny w całym kraju, a której zakres działalności znacznie przekroczył ramy typowe dla jednostek uniwersyteckich.

Ta część biogramu zmierza wyraźnie ku dziejom instytucji, nie jest to jednak dygresja: nie sposób bowiem oddzielić jej historii od biografii Jubilatki, która ją współtworzyła i przez kolejne dekady nadawała kształt jej działalności. Biografia Jolanty Tambor i biografia Szkoły Języka i Kultury Polskiej UŚ wzajemnie się przenikają. Nie oznacza to jednak, że Szkoła jest owocem wyłącznie Jej starań. Przeciwnie – szczególny rodzaj sprawczości badaczki ujawniał się właśnie w umiejętności pracy zespołowej: skupiania ludzi wokół wspólnych przedsięwzięć, budowania rozległej i trwałej sieci współpracy, podtrzymywania i rozszerzania tworzących się relacji, a wreszcie – kierowania jednostką opartą na tych zasadach. Nie bez powodu opowieść o początkach Szkoły przyjmuje postać wyliczenia osób, które przyczyniły się do jej tworzenia:

> Dzisiejsze profesorki i profesorzy: Aleksandra Janowska, Magdalena Pastuch, Danuta Ostaszewska, Adam Dziadek, Piotr Wilczek, Dariusz Rott, nieżyjący już Marek Pytasz, a także w Cieszynie – przyjaciele z Filii to między innymi osoby, którym Szkoła zawdzięcza łatwiejszy i udany start (Tambor, Cudak, red., 2024: 12).

Pamięć instytucji staje się tutaj pamięcią o ludziach, współpracy i przyjaźniach. Tambor utrwaliła ją wraz z Cudakiem w tekście *Historia i współczesność Szkoły Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego (jak się zaczęło i jak trwa)*, otwierającym monografię *Nauczyć Polski i polskiego. Rzecz o dorobku i przyszłości Szkoły Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego na jej 35-lecie* (2024).

Równolegle z życiem Szkoły Języka i Kultury Polskiej rozwijało się pismo „Postscriptum", założone w 1992 roku przez Romualda Cudaka i Jolantę Tambor, którzy przez lata kierowali redakcją jako redaktor naczelny i jego zastępczyni. Początkowo funkcjonowało ono jako biuletyn Szkoły, a „od drugiego już numeru (…) nabierało charakteru naukowego i – co tutaj ważne – międzynarodowego. Od początku było skierowane do międzynarodowego grona i przez międzynarodowe grono tworzone" (Tambor, 2022b: 3). Przeszło więc drogę od wydawnictwa

środowiskowego do recenzowanego (od 2008 roku) półrocznika „Postscriptum Polonistyczne. Pismo krajowych i zagranicznych polonistów". Gdy z końcem 2025 roku redaktorzy przekazywali jego prowadzenie swoim następczyniom, pozostawiali rozpoznawalny w środowisku tytuł, obecny w licznych bazach czasopism, w tym w bazie Scopus (Cudak, Tambor, 2025).

Działalność edytorska Tambor obejmuje również (współ)redakcję serii wydawniczych Uniwersytetu Śląskiego, takich jak: Biblioteka Interpretacji, Czytaj po polsku, Czytam po polsku oraz Kultura i język polski dla cudzoziemców, a także tomów wyrastających z namysłu nad metodyką nauczania, w tym kolejnych części cyklu *Sztuka czy rzemiosło? Nauczyć Polski i polskiego*; należy wymienić również publikacje poświęcone kondycji polonistyki krajowej i zagranicznej – przede wszystkim składającą się z sześciu tomów *Polonistykę na początku XXI wieku. Diagnozy – koncepcje – perspektywy* (2018), której Tambor była współredaktorką naukową, jak również tom czwarty: *Pogranicza, mniejszości, regiony. Etnolingwistyka*[2]. Monumentalne dzieło stanowi pokłosie równie monumentalnego VI Światowego Kongresu Polonistów, który odbył się w Katowicach w dniach 22–25 czerwca 2016 roku i był bodaj największą

[2] Zob. także inne książki pod redakcją lub współredakcją Tambor: *Stanisław Barańczak: Pomyślane przepaście* (Katowice 1995); *Inne optyki. Nowe programy, nowe metody, nowe technologie w nauczaniu kultury polskiej i języka polskiego jako obcego* (Katowice 2001); *Gwara śląska – świadectwo kultury, narzędzie komunikacji. Teksty* (Katowice 2002); *Kultura polska. Silva rerum* (Katowice 2002); *Polityka językowa a certyfikacja. Materiały z polsko-niemieckiej konferencji* (Katowice–Lipsk 2006); *Sztuka czy/i/to rzemiosło? Nauczyć Polski i polskiego*, t. 1–3 (Katowice 2007–2013); *Europäische Sprachpolitik und Zertifizierung des Polnischen und Tschechischen / Polityka językowa w Europie a certyfikacja języka polskiego i czeskiego / Jazyková politika v Evropě a certifikace polštiny a češtiny* (Frankfurt am Main 2008); *Język jako obcy: problemy certyfikacji według standardów europejskich / Mova jak inozemna: problemy sertyfikacii za evropejs'kymy standartamy* (Lwów 2010); a także numery tematyczne: „Postscriptum" 2006, nr 51; 2007, nr 53; „Postscriptum Polonistyczne" 2008, nr 1 (1); 2009, nr 1 (3); 2025, nr 1 (35).

imprezą polonistyczną, jaką kiedykolwiek widział Uniwersytet Śląski. Jubilatka nie tylko współorganizowała to wydarzenie, ale – wypada to podkreślić – bez Jej pozycji środowiskowej powierzenie organizacji wydarzenia tej miary Uniwersytetowi Śląskiemu zapewne by nie nastąpiło.

Również na tym polu budowanie nie kończy się na powołaniu do życia pisma, redagowaniu kolejnych jego numerów czy opracowywaniu książek naukowych i dydaktycznych. Oznacza tworzenie przestrzeni wymiany myśli, wieloletnią troskę o jej rozwój oraz zapewnienie ciągłości instytucjonalnej. Czasopismo, serie wydawnicze i poszczególne tomy służą nie tylko pomnażaniu własnego dorobku, lecz także budowaniu trwałego zaplecza dla rozwoju dyscypliny.

Uczyć

Następne lata istnienia Szkoły upływały pod znakiem nauczania, przynosząc imponujące rozszerzenie jej oferty o kursy semestralne, przygotowawcze, studia podyplomowe, egzaminy certyfikatowe, kształcenie nauczycieli języka polskiego jako obcego, lekcje pokazowe oraz programy mentoringowe. Pełnego katalogu przedsięwzięć nie sposób tu wymienić. Towarzyszyły im również inne aktywności: organizowanie licznych konferencji, opracowywanie podręczników i materiałów dydaktycznych, działalność wydawnicza, współpraca z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami polonistycznymi, a także rozwijanie badań nad glottodydaktyką polonistyczną oraz inicjatywy pomocowe. Nie jest to wyłącznie katalog dokonań Szkoły: znaczną część wymienionych przedsięwzięć Tambor inicjowała lub współinicjowała, a w realizację pozostałych bezpośrednio i aktywnie się angażowała.

Czasownik *uczyć* w pracy Jubilatki ma kilka dopełnień. Pierwszym, najbardziej oczywistym, jest dydaktyka akademicka. Wśród prowadzonych przedmiotów regularnie powracają trzy kręgi tematyczne: system i zróżnicowanie polszczyzny; język w relacji do społeczeństwa i kultury;

przedmioty łączące refleksję językoznawczą z praktyką glottodydaktyczną, związane z nauczaniem języka polskiego jako obcego.

Obraz ten dopełniają seminaria dyplomowe oraz opieka promotorska nad doktorantami. Od 2012 roku Tambor wypromowała 11 doktorów[3], w gronie których znajdują się pracownicy polskich uczelni, osoby współtworzące kierowane przez Nią zespoły oraz badacze zagraniczni.

Obok dydaktyki akademickiej najważniejszym dopełnieniem czasownika *uczyć* pozostaje nauczanie języka polskiego jako obcego. Działalność dydaktyczna Jolanty Tambor szybko zyskała wymiar międzynarodowy. Od 1993 roku prowadziła cykle wykładów gościnnych w licznych ośrodkach europejskich, azjatyckich i amerykańskich – od Wiednia, Berlina, Lipska, Sztokholmu czy Lwowa, przez Moskwę, Sofię, Skopje, po Pekin, Tokio, Seattle i Kurytybę. Na osobną uwagę zasługują dłuższe pobyty zagraniczne: badaczka prowadziła semestralne wykłady gościnne w Białoruskim Uniwersytecie Pedagogicznym w Mińsku (2000–2001), a następnie przebywała jako profesor wizytująca na University of Toronto (2003–2004) oraz University of Alberta w Edmonton (2009).

Międzynarodowy wymiar miały nie tylko własna działalność dydaktyczna Jubilatki, lecz także współorganizowane przez Nią od początku lat 90. warsztaty dla nauczycieli polonijnych, letnie kolegium polsko-austriackie, kursy adaptacyjne dla nauczycieli czy konferencje dotyczące wykorzystania multimediów w nauczaniu języków obcych. Warto w tym kontekście odnotować Jej udział w europejskich projektach Socrates-Lingua: polsko-francuskim *ModimNet* (2000–2001) poświęconym multimedialnemu nauczaniu polszczyzny, projekcie *Slavic Network* (2004–2006) oraz *Europodians* (2008–2009). Równie imponująca pozostaje lista ośrodków, w których wygłaszała referaty podczas konferencji naukowych.

[3] Wypromowani doktorzy to kolejno: Małgorzata Smereczniak, Marcin Maciołek, Mihaela-Claudia Florea-Hygen, Natalia Łukomska, Agnieszka Filipkowska, Anna Gałęziowska-Krzystolik, Patrycja Gardin, Artur Jabłoński, Akylai Abylkadyr Kyzy, Chang Il You, Gvantsa Przybyłowska.

Współpraca międzynarodowa nie jest dla Tambor dodatkiem do krajowej polonistyki. Jej wyjazdy i doświadczenia zdobywane na zagranicznych polonistykach wpłynęły na Jej metody pracy i pytania zadawane na innych obszarach działalności naukowej. Praktykę dydaktyczną wykorzystała w kształceniu nauczycieli. W latach 1999–2002 Tambor kierowała Podyplomowym Studium Nauczania Kultury Polskiej i Języka Polskiego jako Obcego. Kierownictwo przejęła następnie Jej wieloletnia współpracowniczka i wicedyrektor Szkoły – Aleksandra Achtelik[4]. Kolejne edycje studiów organizowano również poza Polską – m.in. w Budapeszcie, Berlinie, Dublinie, Kolonii, Lipsku, Lwowie, Mińsku i Rzymie. Tambor współorganizowała wszystkie edycje krajowe i zagraniczne, występując w nich również w roli wykładowczyni.

Doświadczenie w pracy w środowisku międzynarodowym znalazło swoje odzwierciedlenie w powierzanych Tambor funkcjach instytucjonalnych. Od 1998 roku jest wydziałową koordynatorką umów w ramach programu Socrates-Erasmus. W 2008 roku objęła funkcję pełnomocniczki dziekana ds. studentów zagranicznych, a od 2010 roku pełni funkcję pełnomocniczki rektora w tym obszarze. Aktywnie uczestniczy w kształtowaniu polityki Uniwersytetu Śląskiego w sprawach dotyczących tak obcokrajowców, jak i umiędzynarodowienia.

Kolejnym dopełnieniem czasownika *uczyć* jest region. Ten obszar działalności dydaktycznej łączy się z badaniami Tambor nad mową mieszkańców Górnego Śląska oraz regionalną świadomością językową i etniczną, które zaowocowały otwarciem w 2018 roku Podyplomowych Studiów z Wiedzy o Regionie, którymi od początku kieruje. Pojęcie regionu nie ogranicza się tu jednak do Śląska. Słuchacze poszerzają swoją wiedzę o Zagłębiu Dąbrowskim, Żywiecczyźnie czy innych obszarach, poznając je z perspektywy historycznej, kulturowej, językowej i społecznej. Od 2024 autorka *Języka polskiej prozy fantastyczno-naukowej*

[4] Dziś to aż trzy różne edycje studiów: Podyplomowe Studia Doskonalące JPJO, Podyplomowe Studia Kwalifikacyjne JPJO, Podyplomowe Studia do Nauczania Drugiego Przedmiotu JPJO.

pełni też funkcję kierowniczki Podyplomowych Studiów ze znaczącym dopełnieniem: Region – Język i Kultura. Studia te koncentrują się na regionie śląskim, m.in. przygotowując nauczycieli do prowadzenia zajęć z języka śląskiego.

Uczenie w tym przypadku nie jest po prostu przekazywaniem wiedzy o swojej małej ojczyźnie – jej historii i kulturze – ale oznacza uwrażliwianie słuchaczy na złożoność identyfikacji mieszkańców oraz różnorodność regionalnych doświadczeń. Tej aktywności towarzyszy działalność popularyzatorska. Jolanta Tambor jest autorką i współautorką licznych publikacji dydaktycznych oraz pomocy naukowych, które służą upowszechnianiu wiedzy o śląskiej literaturze, kulturze i języku (zob. np. Tambor, Gęsina, oprac., 2024; Tambor, Tambor, 2024; Tambor, 2026).

Doradzać

Rozległe doświadczenie Jolanty Tambor na tak wielu polach sprawia, że jest regularnie zapraszana do udziału w pracach gremiów eksperckich oraz komisji i rad naukowych zajmujących się socjolingwistyką, kulturą języka i sytuacją polszczyzny poza granicami kraju[5]. Od 1998 roku uczestniczy w pracach ministerialnej komisji kwalifikującej kandydatów polskiego pochodzenia na studia w Polsce, działającej w wielu krajach Europy i Azji. Do roku 2023 pełniła funkcję wiceprezeski Międzynarodowego Stowarzyszenia Studiów Polonistycznych, a od wielu lat jest

[5] Jolanta Tambor jest ponadto członkinią Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego i Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego; funkcję konsultacyjną pełni również jako członkini Rady Programowej kierunku *Srovnávací slovanská filologie* Uniwersytetu Palackiego w Ołomuńcu oraz rad naukowych czasopism „Konteksty Kultury", „Socjolingwistyka" i „Slavica"; zasiadała także w Komitecie Honorowym konkursu „Być Polakiem".

członkinią Stowarzyszenia „Bristol" Polskich i Zagranicznych Nauczycieli Kultury Polskiej i Języka Polskiego jako Obcego, w tym także jego władz, co pozwala Jej współkształtować relacje między polonistykami krajowymi i zagranicznymi. Tambor należy m.in. do Komisji Kultury Języka PAN, komisji działającej przy Międzynarodowym Komitecie Slawistów oraz Zespołu Języka Polskiego poza Granicami Kraju przy Radzie Języka Polskiego. Gremia te nie służą wyłącznie formułowaniu opinii, ale skupiają specjalistów potrafiących przekładać doświadczenia badawcze i edukacyjne na konkretne rozwiązania instytucjonalne.

Osobnym obszarem tej aktywności stała się certyfikacja znajomości języka polskiego jako obcego. Jolanta Tambor współorganizowała konferencje w Lipsku (2005 i 2006) oraz we Lwowie (2009) poświęcone temu zagadnieniu. W latach 2020–2024 była członkinią Państwowej Komisji ds. Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego. Udział w pracach tego gremium oraz w konferencjach dotyczących certyfikacji pozwalał Jej łączyć codzienną praktykę dydaktyczną ze standaryzacją o zasięgu ponaduczelnianym.

Skala działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej Jolanty Tambor znalazła odzwierciedlenie w przyznanych Jej nagrodach. Do najważniejszych z nich należą: Medal Komisji Edukacji Narodowej, Srebrny i Złoty Krzyż Zasługi oraz Złota Odznaka „Zasłużony dla Uniwersytetu Śląskiego".

Mieszkać

Stanisław Lem w swoim *Solaris*, rozważając mechanizmy ludzkiego poznania wybiegające poza oswojoną przestrzeń zakorzenienia w relacji do niedostatecznego samopoznania, pisał: „Człowiek wyruszył na spotkanie innych światów, innych cywilizacji, nie poznawszy do końca własnych zakamarków, ślepych dróg, studni, zabarykadowanych, ciemnych drzwi" (Lem, 1986: 181). Słowa te podsuwają jedną z możliwych

perspektyw odczytania drogi naukowej Jolanty Tambor. Badaczka wyrusza najpierw ku światom akademicko bliskim: systemowi polszczyzny, jej fonetyce i fonologii oraz sposobom, w jakie posługują się nią rodzimi użytkownicy języka. Następnie kieruje uwagę ku światom pozornie odleglejszym, w których wielokulturowość, wielojęzyczność i spotkanie z innością stają się stopniowo coraz bardziej oswojone. Doświadczenie inności prowadzi jednak ku temu, co za Lemem można nazwać „poznawaniem własnych zakamarków". Taką przestrzenią staje się Górny Śląsk – „ojczyzna prywatna", jak określa go sama badaczka (Tambor, 2006: 9). Zainteresowanie regionem wytworzyło bodaj najdonioślejszy społecznie i najbardziej dyskutowany nurt Jej badań, który znalazł rozwinięcie w wydanej w 2006 roku monografii habilitacyjnej *Mowa Górnoślązaków oraz ich świadomość językowa i etniczna*. Zwrot ku temu, co najbliższe, wykracza poza sferę dociekań naukowych – ma bowiem głębokie źródła osobiste i pokoleniowe:

> Jestem przedstawicielką pokolenia poddanego silnej presji i naciskowi władz poprzedniego systemu, którym chodziło o wyparcie się przez mieszkańców Górnego Śląska ich związków z tą ziemią. Szczególnie wyraźnie nacisk zaznaczył się w stosunku do języka. Moje dzieciństwo upłynęło „pod znakiem" gwary, jednak młodość szkolna i studencka była naznaczona wstydem i poczuciem gorszości z uwagi na pochodzenie i niedostateczne, w moim ówczesnym przekonaniu, wyzbycie się śląskiego „piętna" w mowie. Z tych powodów dorosłość, w tym jej naukowa część, jest rodzajem ekspiacji (Tambor, 2006: 9).

Słowo *ekspiacja* nadaje badaniom nad językiem Górnoślązaków wymiar autobiograficzny i etyczny. Wybór ten stanowi sposób na dowartościowanie języka wcześniej naznaczonego wstydem i przywracanie mu rangi pełnoprawnego przedmiotu refleksji naukowej.

Swoje studia Jubilatka oparła na pochodzącym z lat 90. i pierwszej dekady XXI wieku obszernym materiale audiowizualnym (wywiadach i programach telewizyjnych), wynikach ankiet oraz źródłach pisanych

(książkach, artykułach, wywiadach). W monografii Tambor wyznaczyła trzy zasadnicze cele badawcze. Po pierwsze, zamierzała „opisać faktyczne procesy społeczne, kulturalne i polityczne oraz ich rezultaty na Górnym Śląsku, ze szczególnym uwzględnieniem stanu języka"; po drugie – „przedstawić stan świadomości użytkowników badanej regionalnej odmiany języka"; trzeci cel dotyczył natomiast „wzajemnych relacji między stanem faktycznym uzusu językowego a świadomością użytkowników" (Tambor, 2006: 9–10). Wydaje się, że bliskość przedmiotu badań mogłaby stanowić potencjalne metodologiczne obciążenie, jednak Tambor czyni je atutem. Pochodzenie etniczne, znajomość kodu i kontekstu społecznego przekształciła w zasób poznawczy, zwiększający dostęp do znaczeń właściwych tej wspólnocie (Kołodziejczyk, 20: 286). Podsumowanie analiz przyniosło jednak gorzką konstatację, umieszczającą gwarę Ślązaków w pozycji zagrożonej:

> Niska świadomość językowa Ślązaków, postępujący zanik wielu cech gwarowych (szczególnie o dużej wyrazistości) oraz zmniejszanie się liczby użytkowników gwary stwarzają groźbę nieodległego zniknięcia gwary przemysłowego Górnego Śląska z rejestru odmian polszczyzny (Tambor, 2006: 292).

Prace poświęcone śląszczyźnie miały również wymiar porównawczy i międzynarodowy. Niemieckojęzyczna monografia *Oberschlesien – Sprache und Identität* (2011) poszerzyła zasięg naukowego obiegu Jej badań. W tym samym roku wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku ujawniły skalę deklarowanej śląskiej tożsamości. Tambor została powołana na pełnomocniczkę wojewody śląskiego ds. mniejszości narodowych i etnicznych. Późniejszy bieg debat przyniósł ożywienie i zmianę perspektywy, a przedmiot naukowych dociekań zaczął zyskiwać wymiar społeczny i polityczny. W artykule *Status języka a wola ludu i kodyfikacja. Przypadek śląski* Tambor nie ograniczała się do opisu cech lektu śląskiego, lecz sformułowała nowe pytania, odpowiadające zmieniającym się realiom społecznym i językowym:

> Rodzi się zatem pytanie: czy w takiej sytuacji nie czas byłby na podniesienie statusu etnolektu śląskiego do rangi języka regionalnego? Czy wola tak wielkiej liczby użytkowników (ponad pół miliona, podczas gdy ponad 50% języków świata ma mniej niż 10000 użytkowników) nie jest warunkiem nie tylko koniecznym, lecz także wystarczającym do takiego aktu ustawowego? (Tambor, 2014: 44).

Z czasem Jej odpowiedź na te pytania staje się jednoznacznie twierdząca. Zmiana stanowiska środowiska językoznawczego wobec uznania śląskiego za język, której częścią jest także rewizja opinii Tambor, stanowi doniosły fakt w Jej biografii naukowej. Uczona podkreśla, że od czasu pierwszych badań zmienił się zarówno sam lekt, jak i jego kontekst społeczno-polityczny, m.in. powstały słowniki i elementarze, zaczęto również prowadzić lekcje i seminaria dotyczące śląskiej pisowni, którą wprowadzono do śląskiej Wikipedii (Tambor, 2014: 47).

W 2015 roku Jolanta Tambor otrzymała tytuł profesora nauk humanistycznych. Kolejne lata przyniosły dalszy rozwój śląskiego nurtu badań, tym razem w ramach dwóch projektów: „Niemiecko-polskie ogólnojęzykowe podobieństwa leksykalne we współczesnym śląskim etnolekcie mówionym", realizowanego w latach 2017–2019 we współpracy z Gerdem Hentschelem i Istvánem Feketem, którego rezultatem były m.in. monografia *Śląski lekt i jego użytkownicy* oraz *Słownik frekwencyjny niemieckich zapożyczeń leksykalnych we współczesnym lekcie śląskim*[6]; drugi projekt to „Etnolekt śląski między językiem polskim a językiem niemieckim, między autochtonicznymi dialektami a polskim standardem", prowadzony w latach 2018–2023 pod kierownictwem Jubilatki. Badania obejmowały zagadnienia żywotności germanizmów, relacji śląszczyzny do polszczyzny oraz postaw jej użytkowników.

Równolegle Tambor wkładała wiele wysiłku w działania popularyzatorskie i edukacyjne związane z Górnym Śląskiem. Należą do nich m.in.: opracowanie podręcznika *Gŏdki, fandzołki i ôsprŏwki po ślōnsku* (2026),

[6] Zob. Hentschel, Fekete, Tambor, 2019; Hentschel, Tambor, Fekete, 2021, 2022.

cykl radiowy „Korki ze śląskiego", współautorstwo książki *Wielgŏ literatura w ślōnskich przekładach. Wypisy do szkolŏrek i szkolŏrzi* (2024) oraz wspomnianej wcześniej publikacji *Głoski śląskie*, kierowanie studiami podyplomowymi poświęconymi wiedzy o regionie, koordynowanie programu „Regionalna Edukacja na Śląsku"; wreszcie udział w podcastach, audycjach, wykładach i debatach publicznych, w tym w obradach Śląskiego Stołu w Teatrze Śląskim im. Stanisława Wyspiańskiego, czy organizacja, cieszących się niesłabnącym zainteresowaniem, edukatoriów regionalnych[7].

W latach 2023–2025 Jolanta Tambor pełniła funkcję wiceprzewodniczącej Rady Języka Śląskiego, a w styczniu 2026 roku objęła przewodnictwo tego gremium (Zimoch, 2026).

Chwytać

Jolanta Tambor obchodzi 45-lecie pracy zawodowej. Z okazji tego jubileuszu powstał niniejszy numer „Postscriptum Polonistycznego" – jako wyraz uznania dla Jej dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego, a zarazem jako świadectwo trwałości i żywotności podejmowanych przez Nią działań. Redakcja życzy Profesor Tambor, by kolejne lata niosły ze sobą zarówno nowe przedsięwzięcia, jak i możliwość kontynuowania tych już rozpoczętych – we własnym rytmie i na własnych zasadach. Choć Jan Kochanowski pytał: „Dalej co będzie? Śrebrne w głowie nici", to przecież istotniejsza pozostaje druga część tej myśli: „A ja z tym trzymam, kto co w czas uchwyci" (Kochanowski, 1991: 109).

[7] Jolanta Tambor współorganizowała cykl edukatoriów regionalnych: katowickie, koszęcińskie, cieszyńskie, rudzkie i opolskie (2024) oraz kolejne edycje wydarzeń opolskiego, cieszyńskiego i katowickiego (2025).

Literatura

Biłas-Pleszak E. i in., 2023, *Inkluzywny narzędziownik stanowisk, funkcji i zawodów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach (słownik fleksyjno-słowotwórczy)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.

Bourdieu P., 1986, *L'illusion biographique*, „Actes de la recherche en sciences sociales", vol. 62–63, s. 69–72.

Całek A., 2013, *Biografia naukowa. Od koncepcji do narracji. Interdyscyplinarność, teorie i metody badawcze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

Cudak R., Tambor J., 2025, *Słowo od Redaktorów naczelnych*, „Postscriptum Polonistyczne" nr 2 (36), s. 1–2, https://doi.org/10.31261/PS_P.2025.36.17.

Hentschel G., Fekete I., Tambor J., 2019, *Głos w sprawie aktualnego stanu użycia zapożyczeń niemieckich we współczesnym etnolekcie śląskim i postaw językowych jego użytkowników*, „Forum Lingwistyczne" 2019, nr 6, s. 17–42.

Hentschel G., Tambor J., Fekete I., 2021, *Frequenzwörterbuch deutscher Lehnwörter im Schlesischen der Gegenwart. Mit Kommentaren zur Etymologie / Słownik frekwencyjny niemieckich zapożyczeń leksykalnych we współczesnym lekcie śląskim. Z komentarzami etymologicznymi*, BIS Verlag, Oldenburg, http://oops.uni-oldenburg.de/4788/.

Hentschel G., Tambor J., Fekete I., 2022, *Das Schlesische und seine Sprecher: Etablierung in der Gesellschaft, Attitüden, Vitalität der Germanismen / Śląski lekt i jego użytkownicy. Rozpowszechnienie, postawy społeczne wobec śląszczyzny, żywotność germanizmów w śląskim lekcie*, Peter Lang, Berlin etc., https://doi.org/doi:10.3726/b18745.

Kochanowski J., 1991, *Do gór i lasów*, w: J. Kochanowski, *Fraszki*, oprac. J. Pelc, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław, s. 107–109.

Kołodziejczyk M., 2010, *Jolanta Tambor, Mowa Górnoślązaków oraz ich świadomość językowa i etniczna, Katowice 2008*, [recenzja], „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza" nr 17 (37), s. 286–291.

Lem S., 1986, *Solaris. Niezwyciężony*, wyd. 3, Wydawnictwo Literackie, Kraków.

Maciołek M., Tambor J., 2012, *Głoski polskie. Przewodnik fonetyczny dla cudzoziemców i nauczycieli uczących języka polskiego jako obcego*, Wydawnictwo Gnome, Katowice.

Porytko A., 2006, *O końcu futurologii ze stanowiska futurologii*, „Postscriptum Polonistyczne" nr 51, s. 186–190.

Sztuka M., 2021, *Nienazwane nie istnieje. Rozmowa z prof. Jolantą Tambor*, „Gazeta Uniwersytecka UŚ" nr 5 (285), s. 12–14.

Tambor J., 1990, *Język polskiej prozy fantastyczno-naukowej*, Uniwersytet Śląski, Katowice.

Tambor J., 2006, *Mowa Górnoślązaków oraz ich świadomość językowa i etniczna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.

Tambor J., 2014, *Status języka a wola ludu i kodyfikacja. Przypadek śląski*, „Forum Lingwistyczne" nr 1, s. 37–49.

Tambor J., 2022a, *„A któż by uczyć nas miał fantastycznej polszczyzny, jeśli nie Lem…"*, w: *Glottodydaktyka polonistyczna wczoraj, dziś, jutro. Między doświadczeniem a nowymi wyzwaniami*, red. S. Cygan, M. Marczewska, K. Ostrowska, Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kielce, s. 213–224.

Tambor J., 2022b, *Prescriptum. Polonistyka nie tylko po polsku*, „Postscriptum Polonistyczne", nr 2 (30), s. 1–6, https://doi.org/10.31261/PS_P.2022.30.14.

Tambor J., 2026, *Gŏdki, fandzołki i ôsprŏwki po ślōnsku. Suchōmy, czytōmy, gŏdōmy i szkryfōmy. Rozmówki śląskie z ćwiczeniami*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.

Tambor J., oprac., 2010, *Stanisław Lem: „Jak ocalał świat". „Maszyna Trurla". „Wyprawa pierwsza A, czyli Elektrybałt Trurla". Materiały pomocnicze do nauki języka polskiego jako obcego. Edycja dla średnio zaawansowanych i zaawansowanych (poziom B1, B2, C1, C2)*, Czytaj po polsku, t. 7, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.

Tambor J., Cudak R., 2018, *Dlaczego fantastyka naukowa? Inspiracje twórczością Stanisława Lema dla nauczycieli języka polskiego jako obcego/drugiego*, w: *W krajobraz literacko-kulturowy i językowy wpisane… Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Bernadecie Niesporek-Szamburskiej w czterdziestolecie pracy naukowej i dydaktycznej*, red. A. Guzy i in., Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 185–198.

Tambor J., Cudak R., red., 2024, *Nauczyć Polski i polskiego. Rzecz o dorobku i przyszłości Szkoły Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego na jej 35-lecie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.

Tambor J., Gęsina T., oprac., 2024, *Gustaw Morcinek: „O tym, jak górnik Maślok kramarzył ze Skarbnikiem". „O Skarbniku, duchu kopalni". Z: Baśnie i legendy polskie. Materiały pomocnicze do nauki języka polskiego jako obcego. Edycja dla początkujących*

(poziom A1/A2), Czytaj po polsku, t. 18, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.

Tambor J., Sztuka M., 2021, *Stanisław Lem. Fantasta, który nazywał swoje marzenia*, „No Limits", no. 1 (3), s. 6–9.

Tambor J., Tambor A., 2024, *Wielgŏ literatura w ślōnskich przekładach. Wypisy do szkolŏrek i szkolŏrzi*, Biblioteka Śląska, Katowice.

Zimoch D., 2026, *Prof. dr hab. Jolanta Tambor nową przewodniczącą Rady Języka Śląskiego*, Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Śląskiego, 9.01.2026, https://us.edu.pl/wydzial/wh/2026/01/09/194462/ [dostęp: 12.09.2026].

ANNA GAWRYŚ-MAZURKIEWICZ – PhD, Institute of Literary Studies, Faculty of Humanities, University of Silesia in Katowice, Poland / dr, Instytut Literaturoznawstwa, Wydział Humanistyczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska.

Literary scholar, Assistant Professor at the Institute of Literary Studies, University of Silesia in Katowice, and Editor-in-Chief of the biannual journal "Postscriptum Polonistyczne." Her research interests include genetic criticism, scholarly editing, contemporary biographical studies, memory studies, and autobiographical writing. She combines literary research with work in the field of teaching Polish as a foreign language. Her major publications include the monograph *Przeżywane, mówione, pisane. Wspomnienia Oli Watowej w świetle krytyki genetycznej* [Living, Speaking, Writing: Ola Watowa's Memories From a Genetic Criticism Perspective] (Katowice 2026); the article *„Kochana Joanno" – dziennik pisarski Oli Watowej*, ["Dear Joanna": Ola Watowa's Writer's Diary] ("Napis. Pismo poświęcone literaturze okolicznościowej i użytkowej" 2024, vol. 30); and the three-volume textbook *Lektura jest dobra na wszystko. Podręcznik do historii literatury polskiej dla cudzoziemców* [Reading Is the Best Remedy: A Textbook of the History of Polish Literature for Foreigners] (Katowice 2025–2026), co-authored with Tomasz Gęsina.

Literaturoznawczyni, adiunktka w Instytucie Literaturoznawstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz redaktorka naczelna półrocznika „Postscriptum Polonistyczne". Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół krytyki genetycznej, edytorstwa, współczesnej biografistyki oraz problematyki pamięci i pisarstwa autobiograficznego. Badania literaturoznawcze łączy z działalnością

w zakresie glottodydaktyki polonistycznej. Do jej najważniejszych publikacji należą: monografia *Przeżywane, mówione, pisane. Wspomnienia Oli Watowej w świetle krytyki genetycznej* (Katowice 2026); artykuł *„Kochana Joanno" – dziennik pisarski Oli Watowej* („Napis. Pismo poświęcone literaturze okolicznościowej i użytkowej" 2024, seria XXX); trzytomowy podręcznik *Lektura jest dobra na wszystko. Podręcznik do historii literatury polskiej dla cudzoziemców* (Katowice 2025–2026), napisany wspólnie z Tomaszem Gęsiną.

E-mail: anna.gawrys@us.edu.pl